

Козаченко Р. О.,

викладач,

Житомирський базовий фармацевтичний
фаховий коледж Житомирської обласної
ради

ЕФЕКТИВНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ГЕОГРАФІЇ

Щоб здобувачі освіти мали глибокі системні знання з географії, викладач спершу має зацікавити їх своїм предметом. Для цього він повинен оволодіти різними методами і методичними прийомами, опанувати наявну систему засобів навчання, мати уявлення про особливості сучасних форм навчання, творчо застосовувати передові педагогічні технології.

Знання теоретичних засад методики озброює вчителя необхідним методичним апаратом для самостійної творчої роботи, сприяє зростанню його методичної майстерності та підвищенню професійного рівня. Загальноосвітня цінність курсу географії полягає в тому, що у процесі його вивчення здобувачі освіти знайомляться із реальним життям у навколишньому середовищі, з життям суспільства в усіх його проявах і зв'язках.

Об'єктом методики навчання географії є процес формування географічних знань, умінь і навичок у закладі освіти.

Методи навчання в процесі вивчення географії визначаються способами сумісної діяльності викладача і здобувача освіти, спрямованих на досягнення поставленої мети – одержання глибоких і міцних знань. Кожний метод спрямований на розв'язання певного дидактичного завдання і вважається носієм усіх функцій навчання: освітньої (навчальної), виховної і розвивальної.

Методи навчання – це свого роду інструменти діяльності викладача, які приводять в дію всі зовнішні і внутрішні ресурси навчального процесу (мета, зміст, засоби навчання). Вибір методів навчання викладачем визначається знаннями якісних властивостей кожного методу (що він може дати для розв'язання того чи іншого дидактичного завдання).

Структура методів залежить від змісту, дидактичних цілей, функцій, підготовки здобувачів освіти і викладача, наявної матеріальної бази (географічний майданчик, кабінет географії, карти, наочне обладнання).

У практиці вивчення географії поширені репродуктивні (словесні) і творчі (проблемні) методи.

Інформаційно-рецептивний метод. Полягає в тому, що викладач повідомляє здобувачам освіти готову інформацію. Це можуть бути розповідь, по-

яснення матеріалу, бесіда, переказ тексту підручника, читання карти, добір з таблиці статистичних даних тощо. Здобувачі освіти слухають, дивляться, читають, спостерігають.

Репродуктивний метод. Цим методом навчають способів діяльності. Дидактична суть репродуктивного методу в тому, що викладач як виразник колективної суспільної функції навчання конструє (з підручника або з іншого посібника) систему завдань на відтворення дій, уже відомих і усвідомлених здобувачами освіти інформаційно-рецептивним методом, а здобувачі освіти, виконуючи ці завдання, відпрацьовують їх відтворення. Багаторазове відтворення засобів діяльності дає змогу не тільки застосовувати, а й поглибити знання, що лежать в основі способів діяльності, поширити їх і забезпечити міцне засвоєння.

Охарактеризовані методи навчання (інформаційно-репродуктивний і репродуктивний), маючи позитивні якості, не гарантують розвитку творчих здібностей здобувачів освіти. Це досягається іншими методами – методами проблемного навчання.

Частково-пошуковий метод. Розв'язуючи проблемні завдання за допомогою викладача, здобувачі освіти вчать поетапно. Спочатку викладач навчає здобувачів освіти бачити проблему, пропонує поставити запитання до змісту матеріалу або висловити припущення на основі запропонованих фактів; потім здобувачі освіти мають скласти план доведення на самостійній основі та зробити висновки з наявних фактів чи скласти план перевірки зроблених висновків тощо.

Метод проблемного викладання знань. Проблемний виклад знань викладачем географії – важливий засіб розвитку самостійної і пізнавальної діяльності здобувачів освіти. Головна функція проблемного викладу навчального матеріалу – розвиток творчих можливостей особистості. Суть цього методу полягає в тому, що викладач не тільки повідомляє кінцеві результати знань, а й показує шлях їх відкриття. Інакше кажучи, викладач демонструє перед здобувачами освіти шлях наукового мислення, змушує їх стежити за діалектичним рухом думки до істини, робить здобувачів освіти наче співучасниками наукового пошуку.

Навчально-дослідницький метод. Це такий метод навчання, який сприяє організації викладачем на заняттях та в позаурочний час самостійної творчої роботи здобувачів освіти над розв'язанням проблем (або робочих гіпотез). Цим методом можуть оволодіти всі здобувачі освіти, які в навчальній діяльності під керівництвом викладача виконують роль дослідників.

Науково-дослідний метод. Цей метод в більшості реалізується в позакласній краєзнавчій роботі, коли здобувачі освіти працюють над

розв'язанням проблеми тривалий час. Досвід роботи викладачів географії свідчить про те, що всебічно опанувати науково-дослідницький метод можуть далеко не всі здобувачі освіти, а лише найбільш здібні. Роль викладача при застосуванні цього методу досить вагома. Він консультує і є співучасником кожного дослідження.

Сучасною проблемою методики викладання географії можна назвати розробку нових методів і прийомів застосування сучасних комп'ютерних технологій з розширенням їх можливостей у навчанні географії.

Отже, ефективність сучасного уроку географії характеризується, насамперед, активізацією пізнавальної діяльності здобувачів освіти, її творчим, дослідницьким характером. Адже навчання – це пошук істини тими, хто навчається. Вироблення загальних і специфічних для географії умінь навчальної праці є органічною складовою зусиль викладача, важливою умовою ефективності уроку.

Список використаних джерел

1. Касіяник І. П., Мисько В. З. Методика навчання географії (теоретичний аспект). Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня «Рута»», 2017. 214 с.
2. Кобернік С. Г., Коваленко Р. Р., Скуратович О. Я. Методика навчання географії в загальноосвітніх навчальних закладах: навчально-методичний посібник / за ред. С. Г. Коберніка. Київ : Навч. книга, 2005. 319 с.
3. Шипович Є. Й. Методика викладання географії: навчальний посібник для студентів географічних факультетів університетів. Київ : Вища школа, 1981. 174 с.
4. Гордійчук С. Результати впровадження структурно-функціональної моделі забезпечення якості освітньої діяльності в медичному коледжі. *Нові технології навчання: зб. наук. праць. ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»*. Київ, 2020. Вип. 94. С. 110–114.